

CHANGING RATES FUNCTIONAL STATE STUDENTS UNDER INFLUENCE OF STUDIES OF WRESTLING

Yuri Mozharovskyi

Lviv National University. Franko

Goal – to analyze changes of functional state of students under the influence lessons of wrestling. As a result of the implementation process in physical education classes students wrestling, is set to improve key indicators of the functional state students at 8-25%. The boys found the highest positive changes in terms of the number of respiratory cycles of 1 min. and delay time breathing after an average expiration. The girls – in terms of time holding your breath after a mid – expiratory flow (25%).

Key words: physical education, functional status, students, wrestling.

ВИЗНАЧЕННЯ РУХОВОЇ АСИМЕТРІЇ У СТУДЕНТІВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ З М'ЯЧАМИ РІЗНОЇ МАСИ ТА ПОКАЗНИКІВ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОГО СТАНУ

Сергій Нікітенко, Ігор Кукурудзяк, Анатолій Нікітенко

Львівський національний університет імені Івана Франка

Львівський державний університет фізичної культури

Постановка проблеми. Рухова активність в усіх її проявах повинна сприяти професійній підготовці майбутніх фахівців: вона має вирішувати завдання фізичної підготовки студентів вищих навчальних закладів, сприяти становленню їхніх професійно орієнтованих психічних і психомоторних здібностей, створювати психофізіологічну основу належної працездатності [5]. Сучасні умови більшості професій характеризуються несподівано виникаючими ситуаціями, вимагають швидкості реакції, концентрації і переключення уваги, просторової та динамічної точності рухів. Останні забезпечуються високим рівнем розвитку координаційних здібностей, одною з ключових проблем яких є явище рухової асиметрії. Рухова (моторна) асиметрія є складовою функціональної асиметрії головного мозку людини [1, 5]. Процес дослідження рухової асиметрії людини є комплексним і складним, потребує коштовних методик.

Актуальним є пошук інформативних і простих у застосуванні засобів та методів визначення рухової асиметрії, спрямованого на підвищення ефективності рухової діяльності в професійно-прикладній фізичній підготовці студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На погляд дослідників рухова асиметрія є одним з факторів, які визначають надійність рухових дій [2]. Асиметрія рухів в даному випадку виступає деяким регулятором саме якісного виконання рухів і характеризує успішність як професійної, так і спортивної діяльності. Результатом функціонування головного мозку є психічні функції уваги, пам'яті, мислення, які щільно пов'язані з координаційними здібностями людини.

Вченими проводилися дослідження адаптаційних можливостей осіб із різним профілем функціональної асиметрії. За отриманими даними, формування психофізіологічної основи є дієвим способом підвищення продуктивності навчальної діяльності студентів [5]. Психофізіологічні механізми проявляються в загальному тонусі організму, що виражає позу суб'єкта загалом, передує розгортанню тих або інших способів здійснення рухової дії. Дослідниками обґрунтовано припускається щільна залежність характеру психічних, психофізіологічних і психомоторних проявів від індивідуального профілю функціональної асиметрії людини [1, 5, 9]. Це стосується широкого спектру – від простих сенсорно-перцептивних процесів до властивостей характеру, що проявляються в професійній діяльності конкретної особи.

Науковці стверджують, що міжпівкульна асиметрія має не глобальний, а парціальний характер: права і ліва півкуля мозку беруть різну за характером і нерівну за значимістю участь у здійсненні психічних функцій [6]. Відзначається, що в різних

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

системах характер функціональної асиметрії може бути неоднаковий. Рухи людини є складно-координованими і багатоплановими: у їхній єдності представлені просторові, часові і силові компоненти в складних співвідношеннях, а також різноманітні види сенсомоторних реакцій людини [6].

Психомоторними здібностями людини забезпечується ефективно управління рухами і руховими діями на основі точного контролю і саморегуляції. Точність відтворення просторових, часових і силових характеристик визначає швидкість рухів і раціональний розподіл зусиль, не тільки процесуальну, але і кінцеву точність рухових дій. Зокрема виявлено, що рухова асиметрія відзначається надзвичайно складним проявом, у тому числі: у право- та ліворуких; залежно від статі; у зв'язку з проявом певних видів координації [1].

Дослідження виконано згідно плану НДР кафедри фізичного виховання та спорту Львівського національного університету імені Івана Франка на 2015-2018 роки за темою: «Удосконалення професійно-прикладної фізичної підготовки студентів Львівського національного університету імені Івана Франка».

Мета роботи – визначення особливостей рухової асиметрії у студентів із використанням поштовхових і кидкових вправ з м'ячами різної маси.

Методи та організація дослідження. У роботі застосовано такі методи наукових досліджень: теоретичний аналіз і узагальнення; опитування; динамометрія (кистьова); психофізіологічне тестування; педагогічне тестування; теплінг-тест; методи математичної статистики.

Теоретичний аналіз і узагальнення дозволили обґрунтувати актуальність, визначити мету дослідження, а також методичний підхід до її вирішення. *Опитування* сприяло визначенню індивідуальних особливостей та рухової асиметрії студентів. *Динамометрія (кистьова)* була використана для визначення показників максимальної сили поясу верхніх кінцівок студентів, а також особливостей їхньої рухової асиметрії, для чого вимірювались силові показники кисті правої та лівої руки. *Психофізіологічне тестування* проведено для визначення функціональної лабільності ЦНС у студентів: комплексно використовувались методи нейрохронометрії (вимірювали час простої сенсомоторної реакції в мілісекундах) та автоматизованого вимірювання критичної частоти світлових мерехтінь (Гц) [4, 7, 10].

Педагогічне тестування передбачало вимірювання показників таких фізичних вправ:

- поштовх медичинських м'ячів масою 1 кг і 2 кг на максимальну дальність (в метрах) окремо правою та лівою рукою;
- кидок м'якого обтяженого м'яча («Energetics» adiva pilates ball) масою 0,5 кг способом знизу-вперед на влучність у ціль, розташовану на підлозі, з відстані 5 метрів окремо правою та лівою рукою. Оцінювалась сума відхилень у сантиметрах від попадання в ціль у п'яти спробах кожною рукою [8], з подальшим обчисленням групового середньоарифметичного значення.

Теплінг-тест був застосований для визначення коефіцієнту функціональної асиметрії (KFa) кожного з досліджуваних студентів. Методика психомоторного тесту [3] передбачала підрахунок суми крапок, нанесених кульковою ручкою у 8 рівних прямокутниках на двох аркушах паперу формату А4 окремо правою та лівою рукою студентом за 40 секунд (по 5 секунд у кожному прямокутнику), з подальшим співвідношенням отриманих даних правої та лівої руки у відсотках. *Методи математичної статистики* передбачали розрахунок таких статистичних характеристик: середнього арифметичного значення ($\bar{x}$), середнього квадратичного відхилення (δ), коефіцієнту варіації ($V\%$), коефіцієнту лінійної кореляції за Браве-Пірсоном (r), достовірності різниць середніх арифметичних за t-критерієм

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

Студента. Показники, отримані в дослідженні, оброблено на комп'ютері із використанням спеціалізованої стандартної програми "Statistica 7".

Експериментальну частину дослідження проведено у вересні-жовтні 2014 року на кафедрі фізичного виховання та спорту Львівського національного університету імені Івана Франка. В ній брали участь 22 студенти чоловічої статі, які у вересні 2014 року почали займатися боксом у відповідній групі спортивного вдосконалення. Студенти групи мали однаковий (середній) рівень фізичної підготовленості, наближені ваго-ростові показники (маса тіла студентів у межах 63-74 кг, зріст 172-185 см), вік 17-18 років.

Вищевказані фізичні та психофізіологічні показники вимірювалися у студентів на початку навчально-тренувальних занять з боксу. Тестування у поштовху і кидку обтяжених м'ячів на дальність і влучність проводилися після нетривалої, не інтенсивної розминки, яка передбачала тільки вправи на розтягування. Показники кистьової динамометрії, теплінг-тесту, КЧСМ і сенсомоторних реакцій вимірювалися у спокійному відновленому стані організму – до розминки. Даний підхід передбачав максимальне виключення побічних факторів (вплив ефекту навантаження на показники тестів, втота тощо), з метою отримання об'єктивних результатів досліджуваних явищ.

Результати дослідження та їх обговорення. Проведений у групі боксерів-початківців психомоторний теплінг-тест по О.П. Єлісєєву [3] підтвердив, що з 22 досліджених осіб в одного студента ведучою рукою є ліва, у 21 студента – права. Про це вказує підрахований коефіцієнт функціональної асиметрії (КФа) по кожному окремому досліджуваному студенту, який в групі коливається від 4,4% до 12,4% у бік правої руки. Отримані об'єктивні дані співпадають з результатами опитування студентів стосовно їх мануальної рухової асиметрії (ведучої руки).

Результати педагогічного і психофізіологічного тестувань (таблиця 1) свідчать про достовірну різницю між показниками правої (ведучої) та лівої (не ведучої) руки в поштовху м'ячів масою 1 і 2 кг на дальність (студенти здійснюють поштовх м'ячів правою рукою на більшу відстань ніж лівою), а також в показниках простої сенсомоторної реакції (правою рукою студенти реагують на світловий подразник достовірно швидше ніж лівою). Різниця в показниках кидка м'якого обтяженого м'яча масою 0,5 кг на влучність, а також кистьової динамометрії між лівою і правою руками не достовірна.

Таблиця 1

Показники тестування студентів-правшів (n=21)

Тест	Права рука		Ліва рука		P
	$\bar{x}$	V%	$\bar{x}$	V%	
Поштовх м'яча масою 1 кг на дальність, м	10,2	13,2	8,9	12,3	<0,05
Поштовх м'яча масою 2 кг на дальність, м	8,8	9,8	7,6	14,6	<0,01
Кидок м'яча масою 0,5 кг на влучність, см	26,4	19,2	30,5	21,0	>0,05
Кистьова динамометрія, даН	42,3	17,1	40,9	19,3	>0,05
Проста сенсомоторна реакція, мс	207,1	5,2	216,4	8,5	<0,05

Отримані результати (див. табл. 1) вказують на те, що одним з інформативних тестів для визначення рухової асиметрії людини може виступати поштовх м'ячів різної маси на дальність, оскільки засвідчує достовірну різницю між комплексними руховими проявами (вибухова сила, внутрі- та міжм'язова координація) правої та лівої сторін тіла, які приймають участь у таких рухах. Студенти реагують натиском

І. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

пальців ведучої правої руки на кнопку нейрохронометра достовірно швидше, ніж не ведучої лівої. Результати кистьової динамометрії можуть не відображати стан функціональної (рухової) асиметрії кожної окремої людини – достовірної різниці між показниками правої та лівої руки у студентів не встановлено (див. табл. 1).

Кореляційний аналіз показав наявність достовірних взаємозв'язків між деякими показниками педагогічного та психофізіологічного тестувань студентів-правшів. Детальний аналіз встановлених взаємозв'язків (таблиця 2) виявив певні закономірності між показниками окремих тестів. А саме, спостерігається відмінність у взаємозв'язках між лівою і правою руками студентів у кидку м'яча масою 0,5 кг на влучність, у поштовху м'ячів масою 1 і 2 кг на дальність, а також у їхніх взаємозв'язках з кистьовою динамометрією, сенсомоторними реакціями та КЧСМ. Встановлено, що при виконанні кидка обтяженого м'яча масою 0,5 кг на влучність у студентів не встановлено достовірного взаємозв'язку між показниками ведучої (правої) та не ведучої (лівої) руки ($r = 0,050$; $P > 0,05$). Разом з цим, наявний достовірний взаємозв'язок показників ведучої (правої) руки студентів при виконанні даного тесту з психофізіологічними показниками (КЧСМ і простої сенсомоторної реакції) – чим вища функціональна лабільність нервової системи студента, тим точніше кидок обтяженого м'яча в ціль. Можна припустити, що даний взаємозв'язок відображає особливості функціональної (рухової) асиметрії студентів. Взаємозв'язку показників кидка м'яча масою 0,5 кг на влучність не ведучою (лівою) рукою з показниками психофізіологічного тестування у студентів не встановлено.

Таблиця 2

Взаємозв'язки між показниками педагогічного та психофізіологічного тестувань студентів (n=21)

ТЕСТ	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	0,710	-0,834	-	-	-	-	-	-	-	-
2		-0,652	-	0,668	-	0,644	-	-0,693	-	-
3			-	-0,605	-0,673	-0,628	-0,631	-	-	-
4				-0,708	-0,650	-0,711	-0,722	0,726	-	0,543
5					0,861	0,725	0,830	-0,683	-0,554	-
6						0,754	0,984	-0,641	-0,528	-
7							0,798	-0,677	-	-
8								-0,661	-0,502	-
9									0,647	-
10										0,679

($P < 0,05 - 0,001$)

Примітки: 1 – динамометрія кистьова (лівою рукою);

2 – динамометрія кистьова (правою рукою);

3 – кидок м'яча масою 0,5 кг на влучність (лівою рукою);

4 – кидок м'яча масою 0,5 кг на влучність (правою рукою);

5 – поштовх м'яча масою 1 кг на дальність (лівою рукою);

6 – поштовх м'яча масою 1 кг на дальність (правою рукою);

7 – поштовх м'яча масою 2 кг на дальність (лівою рукою);

8 – поштовх м'яча масою 2 кг на дальність (правою рукою);

9 – критична частота світлових мерехтінь (КЧСМ);

10 – проста сенсомоторна реакція (лівою рукою);

11 – проста сенсомоторна реакція (правою рукою).

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

Також, виявлено зворотні достовірні взаємозв'язки між показниками кидка обтяженого м'яча масою 0,5 кг на влучність і показниками поштовху м'ячів масою 1 і 2 кг на дальність – чим результативніше поштовху медичного м'яча на дальність, тим влучніше кидок обтяженого м'яча в ціль. Тобто, чим вищий розвиток вибухової сили, тим кращі показники у кидках м'ячів на влучність. Слід зазначити, що показники поштовху м'ячів масою 1 і 2 кг на дальність мають достовірний взаємозв'язок з психофізіологічними показниками (КЧСМ і сенсомоторними реакціями) – функціональна лабільність ЦНС пов'язана з вибуховою силою.

Показники поштовху м'ячів масою 1 і 2 кг на дальність не ведучою (лівою) рукою мають достовірний взаємозв'язок з показниками кистьової динамометрії (див. табл. 2). До того ж, з показниками кистьової динамометрії пов'язані показники кидка обтяженого м'яча масою 0,5 кг на влучність тією ж – не ведучою рукою. Тобто, результативність у вказаних вправах з поштовху та кидка м'ячів на дальність і на влучність лівою (не ведучою) рукою пов'язана із максимальними силовими можливостями поясу верхніх кінцівок студентів – чим вищі силові можливості студента, тим кращий результат у поштовхах і кидках м'ячів не ведучою (лівою) рукою.

Отримані нами результати вказують про зв'язок рухової асиметрії з властивостями нервової системи людини:

- виконання поштовхових і кидкових вправ із обтяженими м'ячами відповідно на дальність і влучність ведучою рукою пов'язано з високим рівнем координації та вибухової сили (здатності мобілізувати необхідну кількість рухових одиниць м'язів ведучої сторони тіла, що в першу чергу залежить від збудливості та лабільності нервової системи особи);

- взаємозв'язок показників психофізіологічних тестів з показниками кидка обтяженого м'яча на влучність саме ведучою рукою може опосередковано свідчити про нервово-м'язове відчуття зусиль даної ланки тіла у студентів (що не спостерігається з лівою – не ведучою рукою).

Щодо виконання студентами кидкових рухів із обтяженим м'ячем не ведучою (лівою) рукою, то нестача належного рівня координації та нервово-м'язового відчуття зусиль при цьому компенсується силовими можливостями людини – певним рівнем розвитку вибухової та максимальної сили. Доведено, що показники поштовху м'ячів масою 1 і 2 кг на дальність не ведучою рукою в студентів достовірно менші, ніж ведучою.

Висновки.

Для визначення рухової асиметрії у студентів, що застосовують заняття спортом в якості засобу фізичного виховання (зокрема професійно-прикладної фізичної підготовки), доцільно використовувати поштовху обтяжених м'ячів різної маси на дальність: результати між показниками ведучої та не ведучої сторін тіла достовірно відрізняються.

На координацію рухів студентів при виконанні кидків обтяжених предметів (м'ячів) на влучність впливає рівень розвитку максимальної м'язової та вибухової сили, функціональна лабільність нервової системи:

- чим більшу максимальну і вибухову силу м'язів здатні проявити студенти-спортсмени, тим кращу влучність вони демонструють в кидках обтяжених м'ячів у ціль;

- чим вища функціональна лабільність нервової системи студента, тим точніше кидок обтяженого м'яча в ціль.

Результативність у показниках поштовху та кидка обтяжених м'ячів на дальність і на влучність саме ведучою рукою пов'язана з функціональними властивостями нервової системи та рівнем розвитку вибухової сили людини.

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

Результативність у показниках поштовху та кидка обтяжених м'ячів на дальність і на влучність не ведучою рукою пов'язана з максимальними силовими можливостями людини.

Перспективи подальших досліджень в даному напрямку. В подальших дослідженнях передбачається поглиблене вивчення особливостей рухової асиметрії у студентів та її значення для різних спеціальностей і професій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брагина Н.Н. Функциональные асимметрии человека: [монография] / Н.Н. Брагина, Т.А. Доброхотова. – М.: Медицина, 1988. – С. 237.
2. Дмитрієв А.А. Фізична культура / А.А. Дмитрієв — М.: Річ, 2003. — 410 с.
3. Елисеєв О.П. Определение коэффициента функциональной асимметрии и свойств нервной системы по психомоторным показателям / Елисеєв О.П. // Практикум по психологии личности. – Санкт-Петербург, 2003. – С. 200-202. – ISBN 978-5-94723-288-2
4. Кочина М.Л. Многофункциональный прибор для проведения психофизиологических исследований / М.Л. Кочина, А.Г. Фирсов // Прикладная радиоэлектроника. — 2010. — Т. 9, № 2. — С. 260-265.
5. Лазуренко С.І. Особливості психомоторних проявів з урахуванням функціональної асиметрії студентів / С.І. Лазуренко, Н.М. Кучеренко, З.П. Моргун // Вісник Національної академії оборони України: зб. наук. пр. — Вип. 3 (11). — К.: НАОУ, 2009. — С 139-142.
6. Лурия А.Р. Основы нейропсихологии / Лурия А.Р. – М.: Изд-во МГУ, 1973. – 373 с.
7. Нікітенко С.А. Оптимізація швидко-силових компонентів техніки індивідуальних комбінацій ударів боксерів на етапах багаторічної підготовки: дис. ... канд. наук. з фіз. вих. і спорту: 24.00.01./ Нікітенко Сергій Анатолійович. – Львів, 2001. – 190 с.
8. Романенко В.А. Двигательные способности человека / Романенко Валерий Александрович. – Донецк: «Новый мир», УКЦентр, 1999. – 336 с. – ISBN 966-7517-03-9
9. Чернаенко Т.К. Прогнозирование особенностей психического склада руководителей на основе выраженности функциональных асимметрий / Т.К. Чернаенко, Б.В. Блинов. // Психологический журнал, 1988. — Т.9. — №4. — С.76-82.
10. Шайтор Э.П. Описание стандартной методики измерения критической частоты слияния мельканий / Шайтор Э.П., Шабанов А.И., Ухин В.М. // Физиология человека. — 1975. — Т. 1. — № 3. — С. 570-572.

АНОТАЦІЇ

ВИЗНАЧЕННЯ РУХОВОЇ АСИМЕТРІЇ У СТУДЕНТІВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ З М'ЯЧАМИ РІЗНОЇ МАСИ ТА ПОКАЗНИКІВ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОГО СТАНУ

Сергій Нікітенко, Ігор Кукурудзяк, Анатолій Нікітенко
Львівський національний університет імені Івана Франка
Львівський державний університет фізичної культури

Досліджено особливості рухової асиметрії у студентів гуманітарного профілю із використанням поштовхових і кидкових вправ з м'ячами різної маси. Встановлено, що одним з інформативних тестів для визначення рухової асиметрії людини доцільно застосовувати поштовх м'ячів різної маси на дальність. Визначено, що високий рівень розвитку вибухової сили сприяє кращій влучності у кидках м'яча в ціль. Результативність кидка обтяженого м'яча на влучність ведучою рукою пов'язана з функціональними властивостями нервової системи людини. Недосконалість координації при виконанні кидкових рухів на влучність з м'ячами не ведучою рукою людини компенсується її силовими можливостями.

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

Ключові слова: рухова, асиметрія, поштовх, кидок, м'яч, дальність, влучність, ведуча, рука.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ДВИГАТЕЛЬНОЙ АСИММЕТРИИ У СТУДЕНТОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ФИЗИЧЕСКИХ УПРАЖНЕНИЙ С МЯЧАМИ РАЗЛИЧНОЙ МАССЫ И ПОКАЗАТЕЛЕЙ ПСИХОФИЗИОЛОГИЧЕСКОГО СОСТОЯНИЯ.

Сергей Никитенко, Игорь Кукурудзяк, Анатолий Никитенко

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

Львовский государственный университет физической культуры

Исследованы особенности двигательной асимметрии у студентов гуманитарного профиля с использованием толчковых и бросковых упражнений с мячами различной массы. Установлено, что одним из информативных тестов для определения двигательной асимметрии человека может выступать толчок мячей различной массы на дальность. Выявлено, что высокий уровень развития взрывной силы способствует лучшей точности в бросках мяча в цель. Результативность броска утяжеленного мяча на точность ведущей рукой связана с функциональными свойствами нервной системы человека. Несовершенство координации при выполнении бросковых движений с мячами на точность не ведущей рукой человека компенсируется его силовыми возможностями.

Ключевые слова: двигательная, асимметрия, толчок, бросок, мяч, дальность, точность, ведущая, рука.

DETERMINATION OF STUDENTS' MOTIVE ASYMMETRY BY USING PHYSICAL EXERCISES WITH BALLS OF VARIOUS WEIGHT AND INDICATORS OF A PSYCHO-PHYSIOLOGICAL STATE

Sergey Nikitenko, Igor Kukurudzyak, Anatoly Nikitenko

Lviv University

Lviv State University of Physical Culture

Features of a humanitarian profile students' motive asymmetry by using pushing and throwing exercises with balls of various weight are investigated. It is established that one of informative tests for person's motive asymmetry determination is the balls of various weight pushing. It is revealed that the high level of explosive force development promotes the best accuracy in the ball throwing. Productivity of a weighted ball throwing on accuracy by the leading hand is connected with functional properties of a person's nervous system. Imperfection of coordination during ball throwing movements by the person's non-leading hand is compensated with his power opportunities.

Key words: motive, asymmetry, a push, a throw, a ball, the range, accuracy, leading, hand.

АНАЛІЗ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ З ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Андрій Огністий

Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка

Актуальність: Підготовка учителів на якісно новому рівні є одним з важливих державних пріоритетів. Модернізація системи освіти в країні ставить перед вищою школою задачу корінного покращення професійної підготовки і виховання майбутніх фахівців.

В „Декларації про загальні заходи державної молодіжної політики в Україні.”, Законах України: „Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні”, „Про фізичну культуру і спорт”, „Про освіту”, „Про загальну середню освіту”, „Про вищу освіту”, Національній програмі „Діти України”, Концепції „Здоров'я через освіту”, Державній національній програмі “Освіта (Україна XXI ст.)”, „Державній програмі розвитку фізичної культури і спорту в Україні”, „Національні стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки”, „Галузевій концепції розвитку непервної педагогічної освіти” ставиться завдання щодо створення умов, за яких будуть викликані до життя творчі сили молоді особистості, відкриється простір до її саморегуляції, звертається увага на необхідність підготовки